ה) **נטמא** בעזרה. תימה אמאי לא קתני סתים שהן שם דהא מלרכינן קרא בגמרא לטומאה שבפנים ויש לומר דמתני' לא אייר אלא בטומאה שבחוץ: **מה"מ.** מהא דגמירי לקמן שיעור שהייה לא שמעינן לא מלקות ולא כרת דה"א איסורא בעלמא הוא דאיכא: **תנהו** ענין **לטומאה שבפנים.** וא"ת עוגש שמעינן אזהרה מנין ויש לומר מולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה) דשמע אפי' נטמא בפנים ולא כמו שפירש בקונטרס דולא יטמאו משמע שנטמא בחוץ ולא נטמא בעזרה דאותו כבר טימא ומיהו מעיקרא דבעי מנהני מילי משום דכיון דאכתי לא מייתר האי קרא לית לן לאוקומה לא יטמאו אלא בנטמא מבחוץ דאשכחן דהזהיר בו הכתוב במקום אחר דכתיב (ויקרא יב) ואל המקדש לא תבא ועוד נראה דמעיקרא לא בעי כלל אלא לענין כרת אבל אזהרה פשיטא ליה דאיכא דלא יטמאו משמע דנטמא בפנים דהא כתיב (במדבר ה) וישלחו מן המחנה אבל קרא דכרת משמע דאיירי באותו שראוי להתחטא קודם שיטמא משכן: **קדושתו** קדושת עולם. פירש בקונטרס שאין אחריה היתר במות וקשה דא"כ תפשוט מהכא דסבר רבי אליעזר דקידשה לעתיד לבא ולספרים דגרסי נמי רבי אלעזר תקשה דבפרק קמא דחולין (דף ז.) אמר איסתמיטתיה דאמר ר' שמעון בן אליקים משום רבי אלעזר בן שמוע קדושה ראשונה וכו' ולא קידשה לעתיד לבא ויש לפרש קדושת עולם שהאריכו בקדושה יותר מ"ג לפי שאין ראוי לחזור ולקדש אלא באותו מקום קרי ליה קדושת עולם: **או** אידי ואידי מקדש או אידי ואידי משכן. משמע הכא דאף על גב דמקדש איקרי משכן לא גמרי מהדדי אי לאו דכתיבי קראי יתירי וכן בסוטה בפרק היה מביא (דף עז. וסס) דמצריך התם קרא לרבות שילה ובית עולמים וכן בפרק שני שעירים (יומא סז:) מדבר המדברה לרבות נוב וגבעון ושילה ובית עולמים ובפרק טרף בקלפי (שם דף מד. וסס) גבי וכל אדם לא יהיה באהל מועד ובפרק הוציאו לו (שם דף נג.) גבי מעלה עשן ותימה דבפרק קמא דחולין (דף כד. וסס) גבי לויס בשנים דרשינן יכול אף שילה ובית עולמים כך תלמוד לומר לעבוד עבודת עבודה וגו' לא אמרינן אלא בזמן שהעבודה בכתף אלמא אי לאו קרא הוה גמרינן מהדדי ובריש עירובין (דף ב. וסס) גבי שלמים שנאכלין קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד נפקא לן היכל מדאיקרי משכן מקדש ומקדש משכן ושמא קיס ליה להש"ס בעירובין ובחולין שיש אהל מועד מיותר ובחולין כי ממעט שילה ובית עולמים מוקמינן ליה לדרשה אחרינא ומיהו קשה כיון דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש אמאי לא ידעינן שפיר בכל דוכתא תרוייהו מחד קרא כמו מיה ובהמה שזו בכלל זו ורבינו חיים כהן היה מחלק דדבר שאינו תלוי בקדושת מקום ההיא דעירובין ובחולין התם סגי בחד קרא לשניהם אבל בשמעתין דתלוי בקדושת מקום לא גמרי מהדדי מטעמא דמפרש ר' אלעזר וכן בהנהו דומיא דנעשים בפנים הוי בקדושת מקום ושלום שעיר המדבר בא מכלל חבירו שנעשה בפנים וכן ההיא דסוטה דצריך קרקע המשכן ואית דל"ג הכא ליכתב או אידי ואידי מקדש וכו' אלא גרסי מכדי מקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש מקדש ומשכן למה לי וקשה דא"כ ר' אלעזר אמורא חולק על רבי אלעזר תנא דרבי אלעזר קאמר בהדיא דלא גמרינן מהדדי ואמר הר"ר שלמה מדרוי"ש דלר' אלעזר נמי אית ליה דגמירי מהדדי משום דמשכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן וה"פ דמילתא אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כלומר כיון דאיצטריך למיכתב תרוייהו משום טומאה שבפנים כדקאמר ר' אלעזר אמאי שני קרא בדיבורא ליכתיב או תרוייהו משכן או תרוייהו מקדש ומשני אילו נאמר מקדש בתרוייהו הייתי אומר דלהכי איכתיב קרא תניינא למעוטי משכן דלא נימא משכן איקרי מקדש וחייב ולא לטומאה שבפנים וכן אי הוה כתיב משכן בתרוייהו ה"א דאתא למעוטי מקדש להכי כתוב משכן ומקדש והשתא בחד קרא סגי והוה ידעינן תרוייהו מדמקדש איקרי משכן אלא ע"כ אתא חד קרא לטומאה שבפנים וקשה מכל הנהו שהבאתי שמצריך תרי קראי ובההיא דסוטה ל"ג בקונטרס נוב וגבעון לפי שלא היו סוטות שותות שם כדמוכח בפרק בתרא דזבחים (דף קיב.) וא"ת מ"ש דגבי המדבר המדברה מצריך לרבות נוב וגבעון טפי מבהנך [1] וי"ל משום דבההוא עניינא כתיב כפורת והזה אל הכפרת דמשתעי באהרון ובנוב וגבעון לא היה אהרון אבל קשיא לריב"א הא גבי מעלה עשן נמי כתיב כפרת ונראה לו דגבי שילוח שעיר המדבר כתיב שילוח מחנה ולכך איצטריך ריבוי דאפשר לתן קדושת מחנות בנוב וגבעון כיון שהותרו הבמות: **קידה** על **אפים.** תימה השתחואה נמי אשכחן על אפיס דכתיב (בראשית מח) ויוסף יוסף אותם מעם ברכיו וישתחו לאפיו ארצה (שם מט) אפיס ארץ ישתחוו לך (במדבר כב) ויקוד וישתחו לאפיו וי"ל דמגמרא אית לן קידה על אפיס ומייתי דאשכחן נמי בקרא הכי:

תלה

נטמא בעזרה מנלן. מי שנטמא בעזרה מנלן דמיחייב הא לא קרינא ולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה) שכבר עוימא: **שכחוך** כו'. שנטמא מבחוץ: **קדושת עולם.** שאין אחריה היתר במות [וזבחים קיב:]: **אשכחן מקדש דאיקרי משכן כו'.** כדמפרש לקמן: **ונפקי משכני בתוככם.** ד) כל הניתן בתוככם קרי משכן: **ההוא באהרון כפיב.** שהיו הקהתים נושאין את הארון והשולחן והמנורה והמזבחות שהם דבריס המקודשים: **לא שנו.** דבהשתחויה כל דהו אפי' לא שהה בה כדי השתחויה חייב: **אלא שהשתחוה כלפי פניס.** לגד מערב: **אבל השתחווה כלפי חוץ.** למזרח אין זו השתחויה ואי שהה כדי השתחואה מיחייב משום שהייה ואי לא לא: **והכי קאמר השתחווה כלפי פניס.** כל דהו אלא השתחוה ושהה כדי שיעור חיוב השתחואה דהגן כלפי חוץ דבעי שיעור חיוב: **אלרא.** משמע לשון שיטות: **למלקות.** אם התרו בו אלא לעמוד ועמד פחות מכדי שהייה: אלו

עוימאה בעזרה מנלן. מי שנטמא בעזרה מנלן דמיחייב הא לא קרינא ולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה) שכבר עוימא: **שכחוך** כו'. שנטמא מבחוץ: **קדושת עולם.** שאין אחריה היתר במות [וזבחים קיב:]: **אשכחן מקדש דאיקרי משכן כו'.** כדמפרש לקמן: **ונפקי משכני בתוככם.** ד) כל הניתן בתוככם קרי משכן: **ההוא באהרון כפיב.** שהיו הקהתים נושאין את הארון והשולחן והמנורה והמזבחות שהם דבריס המקודשים: **לא שנו.** דבהשתחויה כל דהו אפי' לא שהה בה כדי השתחויה חייב: **אלא שהשתחוה כלפי פניס.** לגד מערב: **אבל השתחווה כלפי חוץ.** למזרח אין זו השתחויה ואי שהה כדי השתחואה מיחייב משום שהייה ואי לא לא: **והכי קאמר השתחווה כלפי פניס.** כל דהו אלא השתחוה ושהה כדי שיעור חיוב השתחואה דהגן כלפי חוץ דבעי שיעור חיוב: **אלרא.** משמע לשון שיטות: **למלקות.** אם התרו בו אלא לעמוד ועמד פחות מכדי שהייה: אלו

נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה וכו': טומאה בעזרה מנלן א"ר אלעזר כתוב אחד אומר [1]את משכן ה' טמא וכתוב אחד אומר [2]כי את מקדש ה' טמא [ו)](אם אינו ענין לטומאה שבחוץ תנהו ענין לטומאה שבפנים) וקראי מיתרי הא מיצרך צריכי דתניא ר' אלעזר אומר אם נאמר משכן למה נאמר מקדש ואם נאמר מקדש למה נאמר משכן אילו נאמר משכן ולא נאמר מקדש הייתי אומר על משכן יהא חייב שהרי משוח בשמן המשחה ועל מקדש לא יהא חייב ואם נאמר מקדש ולא נאמר משכן הייתי אומר על מקדש יהא חייב שהרי קדושתו קדושת עולם ועל משכן לא יהא חייב לכך נאמר משכן לכך נאמר מקדש רבי אלעזר הכי קא קשיא ליה [ו)] מכדי [3]משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן נכתוב או אידי ואידי מקדש או אידי ואידי משכן משכן ומקדש למה לי שמע מינה תרתי בשלמא מקדש איקרי משכן דכתיב [3]ונתתי משכני בתוככם אלא משכן דאיקרי מקדש מנלן אילימא מדכתיב [4]ונסעו הקהתים נושאי המקדש ההוא בארון כתיב אלא מהכא [5]ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וכתיב [6]ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן: והשתחוה או ששהה כדי השתחואה: אמר רבא לא שנו אלא שהשתחוה כלפי פנים אבל השתחוה כלפי חוץ שהה אין לא שהה לא איכא דמתני לה אסיפא או ששהה בכדי השתחואה מכלל דהשתחואה גופה בעיא שהייה אמר רבא [8]לא שנו אלא שהשתחוה כלפי חוץ אבל כלפי פנים אע"ג דלא שהה והכי קאמר השתחוה כלפי פנים או ששהה כדי השתחואה בהך השתחואה דכלפי חוץ חייב היכי דמי השתחואה דאית בה שהייה והיכי דמי השתחואה דלית בה שהייה דלית בה שהייה זו כריעה בעלמא היא דאית בה שהייה פישוט ידים ורגלים וכמה שיעור שהייה פליגי בה ר' יצחק בר נחמני וחד דעימיה ומנו רבי שמעון בן פזי ואמרי לה ר"ש בן פזי וחד דעימיה ומנו ר' יצחק בר נחמני ואמרי לה ר"ש בר נחמני חד אמר כמימריה דהאי פסוקא (ז) וחד אמר [9]כמויכרעו לסיפא [7]וכל בני ישראל רואים ברדת האש וכבוד ה' על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו (ו)ת"ר [9]קידה על אפים וכן הוא אומר [8]ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים וכן הוא אומר [9]מכרוע על ברכיו [10]השתחואה זו פישוט ידים ורגלים וכן (ו) אומר [10]הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה: בעי רבא [10]צריך שהייה למלקות או אין צריך שהייה למלקות לקרבן גמירי שהייה למלקות לא גמירי שהייה

ה) **נטמא** בעזרה. תימה אמאי לא קתני סתים שהן שם דהא מלרכינן קרא בגמרא לטומאה שבפנים ויש לומר דמתני' לא אייר אלא בטומאה שבחוץ: **מה"מ.** מהא דגמירי לקמן שיעור שהייה לא שמעינן לא מלקות ולא כרת דה"א איסורא בעלמא הוא דאיכא: **תנהו** ענין **לטומאה שבפנים.** וא"ת עוגש שמעינן אזהרה מנין ויש לומר מולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה) דשמע אפי' נטמא בפנים ולא כמו שפירש בקונטרס דולא יטמאו משמע שנטמא בחוץ ולא נטמא בעזרה דאותו כבר טימא ומיהו מעיקרא דבעי מנהני מילי משום דכיון דאכתי לא מייתר האי קרא לית לן לאוקומה לא יטמאו אלא בנטמא מבחוץ דאשכחן דהזהיר בו הכתוב במקום אחר דכתיב (ויקרא יב) ואל המקדש לא תבא ועוד נראה דמעיקרא לא בעי כלל אלא לענין כרת אבל אזהרה פשיטא ליה דאיכא דלא יטמאו משמע דנטמא בפנים דהא כתיב (במדבר ה) וישלחו מן המחנה אבל קרא דכרת משמע דאיירי באותו שראוי להתחטא קודם שיטמא משכן: **קדושתו** קדושת עולם. פירש בקונטרס שאין אחריה היתר במות וקשה דא"כ תפשוט מהכא דסבר רבי אליעזר דקידשה לעתיד לבא ולספרים דגרסי נמי רבי אלעזר תקשה דבפרק קמא דחולין (דף ז.) אמר איסתמיטתיה דאמר ר' שמעון בן אליקים משום רבי אלעזר בן שמוע קדושה ראשונה וכו' ולא קידשה לעתיד לבא ויש לפרש קדושת עולם שהאריכו בקדושה יותר מ"ג לפי שאין ראוי לחזור ולקדש אלא באותו מקום קרי ליה קדושת עולם: **או** אידי ואידי מקדש או אידי ואידי משכן. משמע הכא דאף על גב דמקדש איקרי משכן לא גמרי מהדדי אי לאו דכתיבי קראי יתירי וכן בסוטה בפרק היה מביא (דף עז. וסס) דמצריך התם קרא לרבות שילה ובית עולמים וכן בפרק שני שעירים (יומא סז:) מדבר המדברה לרבות נוב וגבעון ושילה ובית עולמים ובפרק טרף בקלפי (שם דף מד. וסס) גבי וכל אדם לא יהיה באהל מועד ובפרק הוציאו לו (שם דף נג.) גבי מעלה עשן ותימה דבפרק קמא דחולין (דף כד. וסס) גבי לויס בשנים דרשינן יכול אף שילה ובית עולמים כך תלמוד לומר לעבוד עבודת עבודה וגו' לא אמרינן אלא בזמן שהעבודה בכתף אלמא אי לאו קרא הוה גמרינן מהדדי ובריש עירובין (דף ב. וסס) גבי שלמים שנאכלין קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד נפקא לן היכל מדאיקרי משכן מקדש ומקדש משכן ושמא קיס ליה להש"ס בעירובין ובחולין שיש אהל מועד מיותר ובחולין כי ממעט שילה ובית עולמים מוקמינן ליה לדרשה אחרינא ומיהו קשה כיון דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש אמאי לא ידעינן שפיר בכל דוכתא תרוייהו מחד קרא כמו מיה ובהמה שזו בכלל זו ורבינו חיים כהן היה מחלק דדבר שאינו תלוי בקדושת מקום ההיא דעירובין ובחולין התם סגי בחד קרא לשניהם אבל בשמעתין דתלוי בקדושת מקום לא גמרי מהדדי מטעמא דמפרש ר' אלעזר וכן בהנהו דומיא דנעשים בפנים הוי בקדושת מקום ושלום שעיר המדבר בא מכלל חבירו שנעשה בפנים וכן ההיא דסוטה דצריך קרקע המשכן ואית דל"ג הכא ליכתב או אידי ואידי מקדש וכו' אלא גרסי מכדי מקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש מקדש ומשכן למה לי וקשה דא"כ ר' אלעזר אמורא חולק על רבי אלעזר תנא דרבי אלעזר קאמר בהדיא דלא גמרינן מהדדי ואמר הר"ר שלמה מדרוי"ש דלר' אלעזר נמי אית ליה דגמירי מהדדי משום דמשכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן וה"פ דמילתא אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כלומר כיון דאיצטריך למיכתב תרוייהו משום טומאה שבפנים כדקאמר ר' אלעזר אמאי שני קרא בדיבורא ליכתיב או תרוייהו משכן או תרוייהו מקדש ומשני אילו נאמר מקדש בתרוייהו הייתי אומר דלהכי איכתיב קרא תניינא למעוטי משכן דלא נימא משכן איקרי מקדש וחייב ולא לטומאה שבפנים וכן אי הוה כתיב משכן בתרוייהו ה"א דאתא למעוטי מקדש להכי כתוב משכן ומקדש והשתא בחד קרא סגי והוה ידעינן תרוייהו מדמקדש איקרי משכן אלא ע"כ אתא חד קרא לטומאה שבפנים וקשה מכל הנהו שהבאתי שמצריך תרי קראי ובההיא דסוטה ל"ג בקונטרס נוב וגבעון לפי שלא היו סוטות שותות שם כדמוכח בפרק בתרא דזבחים (דף קיב.) וא"ת מ"ש דגבי המדבר המדברה מצריך לרבות נוב וגבעון טפי מבהנך [1] וי"ל משום דבההוא עניינא כתיב כפורת והזה אל הכפרת דמשתעי באהרון ובנוב וגבעון לא היה אהרון אבל קשיא לריב"א הא גבי מעלה עשן נמי כתיב כפרת ונראה לו דגבי שילוח שעיר המדבר כתיב שילוח מחנה ולכך איצטריך ריבוי דאפשר לתן קדושת מחנות בנוב וגבעון כיון שהותרו הבמות: **קידה** על **אפים.** תימה השתחואה נמי אשכחן על אפיס דכתיב (בראשית מח) ויוסף יוסף אותם מעם ברכיו וישתחו לאפיו ארצה (שם מט) אפיס ארץ ישתחוו לך (במדבר כב) ויקוד וישתחו לאפיו וי"ל דמגמרא אית לן קידה על אפיס ומייתי דאשכחן נמי בקרא הכי:

ו) אולי ג"ל כולהו איפסיקו מקראי

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ג מהל' כיאת מקדש הל' כב:
ל ב מיי' שם הל' כג:
לא ג מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה יג:
לב ד מיי' שם הל' יג ופ"ו מהל' עבו"ס הלכה ו:
לג ה מיי' פ"ג מהל' כיאת מקדש הל' כד:

מוסף רש"י

ונתתי משכני בתוככם. וכשנאמר מקרא זה כבר הוקם המשכן, שהרי בתורת כהנים נכתב וכל אותו הספר באהל מועד נאמר כדכתיב (ויקרא א) וידבר ה' אליו מאהל מועד, ועל איזה משכן היה מבטיחן עוד אם לא על המקדש (ערובין ב:). **קידה.** האמורה בכל מקום איסה אלא על אפיס (מגילה כב:). **ארצה.** משמע טולו שטוח ארצה (שם) לשון משמעות משמע (ברכות לד:).

רבינו חננאל

מתני' נטמא בעזרה ונעלמה ממנו הטומאה כו'. מנה"מ כי המיטמא בעזרה ושהה שם חייב מדכתיב את מקדש ה' טמא וכתיב נמי את משכן ה' טמא. אם אינו ענין האי קרא דכתיב את (משכן) [מקדש] ה' טמא כשנטמא בחוץ דהא כתיב את משכן ה' טמא. תנהו ענין לטומאה שבפנים. דהא תרוייהו משכן ומקדש אקרו. משכן שנאמר ונתתי משכני בתוככם. ותרוייהו אקרו מקדש שנאמר ועשו לי מקדש וכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן שמעת מינה תרתי. ש"מ דאע"ג דמשכן נמשח ומקדש לא נמשח. ומקדש קדושתו קדושת עולם ומשכן לאו קדושתו קדושת עולם לענין טומאה שניהן שוין. וש"מ כשם שחייבין בטומאה בחוץ כך חייבין בטומאה שבפנים. וארון נמי אקרי מקדש שנאמר ונסעו הקהתים נושאי המקדש: **פיסקא** השתחוה או שהה כדי השתחויה. אמר רבא לא שנו אלא בהשתחויה כלפי חוץ אבל בהשתחויה כלפי פנים אע"ג דלא שהה חייב. השתחויה שאין בה שהייה זו היא כריעה בלבד. אבל פישוט ידים ורגלים זו היא השתחויה שיש בה שהייה. וכמה שיעור זו השהייה חד אמר כשיעור קריאת זה הפסוק כולו וכל בני ישראל רואין ברדת האש וכבוד ה' על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחו להודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו. וחד אמר כשיעור קריאתו מן ויכרעו אפים ארצה עד סוף הפסוק. ת"ר קידה על אפים. כריעה על ברכים. והשתחויה זו פישוט ידים ורגלים

מסורת הש"ס

ה) רש"ל מ"ז, כ) עירובין כ., ג) ברכות לד: מגילה כב:, ד) [נעירובין פרש"י באופן אחר היותר מבואר], ה) [שייך לעיל במשנה יד:], ו) כמו אלא י"ל. רש"ל.

תורה אור השלם

1. כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכַּן יְיָ טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ: במדבר יט יג
2. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטַּמָּא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ טִמֵּא מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא הוּא: במדבר יט כ
3. וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכֶכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם: ויקרא כו יא
4. וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהֵקִימוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן עַד בֹּאָם: במדבר י כא
5. וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: שמות כה ח
6. כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֶת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְנִית כָּל כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: שמות כה ט
7. וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֹאִים בְּרִדֶת הָאֵשׁ וְכְבוֹד יְיָ עַל הַבַּיִת וַיִּכְרְעוּ אַפַּיִם אַרְצָה עַל הָרִצְפָּה וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְהוֹדוֹת לַיְיָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: דברי הימים ב ז ג
8. וַתִּקֹּד בַּת שֶׁבַע אַפַּיִם אָרֶץ וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר יְחִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם: מלכים א א לא
9. וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ אֶת כָּל הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה הַזֹּאת קָם מִלִּפְנֵי מִזְבַּח יְיָ מִכָּרַע עַל בִּרְכָּיו וְכַפָּיו פְּרֻשׂוֹת הַשָּׁמָיִם: מלכים א ח נד
10. וַיִּסַּפֵּר אֶל אָבִיו וְאֶל אֶחָיו וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתָּ הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה: בראשית לז י

הגהות הב"ח

(א) גב' מכדי משכן. ג"כ ס"א מכדי משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן תרי קראי למה לי אם אינו ענין לטומאה שבחוץ תנהו ענין לטומאה שבפנים בשלמא כו': (ב) שם פסוקא וכל בני ישראל וכו' לעולם חסדו ותל אמר כמו מויכרעו לסיפ': (ג) שם וכן הוא אומר:

או דלמא בפנים גמירי שהייה. בטומאה שאירעה לו בתוך העזרה: **תלה עצמו באויר עזרה.** כדי שהייה: **עימא עלמו במזיד.** ואם תמצי לומר צריך שהייה למלקות בטומאת אוכל ושהיית מזיד טומאת מזיד מי בעינא שהייה או לא: **גזיר בקבר.** גזיר שבטומאת אוכל בתוך בית הקברות דומיא דבטומאת בעזרה שלא נתחייב (בפנים) בכניסתו כגון שנכנס לבית הקברות בשידה תיבה ומגדל וכא תכילו ופרע עליו את מעזיבת גג האהל ונטמא באויר בית הקברות והתרו בו לא ולא יצא ומיהו לא שהה כדי השתחואה: **צריך שהייה למלקות או לא.** קרבן לא שייך הכא כלל אלא כרת בגזיר שבטומאת וקרבן גזיר טומאת לא אעון טומאה אמי אלא למיחל עליה גזירות טהרה כשאר מחוסרי כפרה ובענין זה מפורש שהייה זו במס' גזיר [יח:]: **בפנים גמירי שהייה.** בטומאת עזרה דשייכא בה השתחויה: **אפי' כל היום כולו.** שהה בהליכתו שהיה הולך ויוצא בנתת פטור: **מהו שיצטרפו.** היה יוצא בקצרה ושהה מעט ומזר והלך דרך יציאתו ושהה מעט מהו שיצטרפו לכשיעור: **תפשוט ליה מדידיה.** דלא מצטרפי דהא מיהו הוא דאמר אפי' כל היום כולו: **הפס בדלא שהה.** בלא הילוך כלל: **בעא מיניה אביי מרבה.** בר נחמני שהיה רבו. וכל היכא דאיכא בעא מייניה רבה הוא ולא רבא: **בא לו בארוכה בשיעור קצרה.** שיצא בדרך הארוכה אבל רק במרוצה עד שלא שהה ביציאתו אלא בשיעור דרך קצרה בהילוך בינוני מהו: **שיעור.** ארוכה גמירי לחיוב וליכא: **או דלמא דוקא גמירי בארוכה חייב.** לא שנא רק לא שנא לא רק: **לא ניתנה ארוכה לידחות אצלו.** להתיר אפילו במרוצה: **דקיימא לן.** בסנהדרין בתלו הן הנשרפין (דף פג.) כהן טומאת שישמש בעזרה במיתה בידי שמים: **היכי משכחת לה.** דאין בה כרת על כרתך בטומאת בעזרה הוא דמשכחת לה דאי בטומאת בחוץ ונכנס אחייב ליה כרת בכניסתו: **אי לא שהה.** בעבודתו כדי השתחויה: **היכי עביד עבודה.** איזו עבודה קטנה תיעשה בפחות מכדי שהיית השתחואה: **אי אמרת בשלמא.** בכל שיעורי דמתני' בין בשהייה בין ביציאת ארוכה שיעורא גמירי לחיוב כגון שיעור שהייה ביציאת קצרה או שיעור יציאת ארוכה בלא שהייה: **משכחת לה.** שהייה בלא חיוב כרת: **כגון דאתנים נשייה בקצרה.** לאחר שישמש ושהה בשימושו כדי שהייה יצא לו בקצרה ואגם עצמו במרוצה עד שלא שהה שיעור עכבתו ד) ומשבטמא שיעור שהייה ויציאת קצרה בהילוך בינוני: אלא

תלה עצמו באויר עזרה מהו. אית ספרים דגרסי אויר עזרה כעזרה דמי או לא וקשה דבפרק [כל הפסולין] (זבחים דף נב.) אמר טמא שהכנים ידו לפנים חייב דביאה במקצת שמה ביאה ובפרק כל הפסולין (שם דף נב:) נמי אמר ואי אמרת ביאה במקצת שמה ביאה היכי מעייל ידיה בבהונות משמע דאויר נמי נתקדש ועוד אי לא כעזרה דמי א"כ כשמולך דם ואיבריים למזבח יפסל ביזעא ה) ונראה כגירסת הספרים דגרסי כי גמירי שהייה היכא דבר השתחואה הוא: ו) **צריך שהייה למלקות.** בטומאת עצמו בשוגג אייבי אבל אם היה שרץ במקדש והתרו בו שלא יטמא עצמו בלא שהייה נמי מילקא לקי כדמוכח בפרק מי שאמר הריני נזיר (נזיר יח. ושם) דקאמר התם בעי רבא נזיר והוא בבית הקברות מי בעי שהייה או לא וקאמר ה"ד אילימא (ז) דקאמר לא תגזור מי בעי שהייה כו' ואין לתמוה דהתם בעי רבא אי גמירי שהייה אבראי אבל בפנים למלקות פשיטא ליה דגמירי שהייה דהתם בעי אמ"ל דבפנים גמירי שהייה למלקות בחוץ מהו ור"ת גרס התם רב אשי דרב אשי בעי לה (ב) הכא בסמוך: ו) **או אין צריך.** שהייה למלקות הכא משמע דלקי אשהייה דלא קמיבעיא ליה אלא אי צריך שהייה כשיעור השתחואה או לא וקשה בפרק בתרא דמכות (דף כא. ושם:) תנן גבי היה לובש כלאים ואמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת ואמר רב ביבי בגמרא לא פושט ולובש ממש אלא מכנים ומוציא ידו בבית אוקלי שלו רב אשי אמר אפי' לא שהה אלא כדי לפשוט ולהלבוש מכלל דרב ביבי לא מחייב בשהייה

אלא

ויל דרב ביבי לא פליג אדרב אשי אלא דלא נתת לאשמועינן חידוש של שהייה אלא לאשמועינן דבהכנסת בית אוקלי חייב אף על פי שאינו לובש כל המלבוש א"נ לרב ביבי לא לקי אשהייה משום דהוי לאו שאין בו מעשה והכא איירי במ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו א"נ איירי לענין איסור מלקות ולא לענין חיוב ורב אשי דפליג עליה התם וחשב שהייה כמעשה כיון דתחילת הלבישה ע"י מעשה והכא אפי' אי לא בענין שהייה כדי השתחואה מ"מ בענין כדי יציאה וכניסה אבל בפחות מיכן לא כי היכי דבענין גבי כלאים כדי פשיטה ולבישה ונראה דאפי' אמ"ל דגמירי שהייה כדי השתחואה למלקות במקדש ובנזיר היינו משום דדמו לשהייה דקרבן דגבי מקדש אבל לגבי כלאים פשיטא דלא גמירי דלא שייך התם השתחואה כלל: **טימא** עצמו במזיד מאי. לרין לומר דבשעה שטימא עצמו לא ידע שהיה במקדש דאי ידע וטימא עצמו במזיד אפי' שכח אח"כ לא מיחייב קרבן דהא לא שב מידיעתו הוה ואי למלקות בעי לרין לומר דלא התרו בו אלא לאחר שטימא עצמו דאם התרו בו קודם לא בעי שהייה כדפי' לעיל: **נזיר** בקבר צריך שהייה **למלקות או לא.** ואי"ת והאמר בפ' ג' מיין (נזיר דף מב. ושם) גבי נזיר שהיה מת מונח על כתיפו והושיטו לו מת אחר ונגע בו יכול יהא חייב מ"ל ולא יחלל ממי שאינו מחולל יצא זה שמחולל ועומד ופריך מדתנן היה מטמא ואמרו לו אל תטמא אל תטמא אמת ואחת ומשני כאן בחיבורין כאן אלא בחיבורין משמע כל זמן שלא פירש מן המת אינו חייב כמה שהושיטו לו מת אחר משום דאין מוסיף טומאה על טומאה (ג) וכל זמן שמונח טומאה על כתיפו מי שנוגע בו טמא טומאת ז' ולא מיחייב אלא שלא בחיבורין שכבר פירש מן הראשון דמי שהיה אז נוגע בו לא היה טמא אלא טומאת ערב לכך כשחוזר ונוגע בו חייב שהוסיף טומאה בנגיעה זו דמי שהיה נוגע בו בשעת נגיעה זו יהיה טמא טומאת ז' וא"כ הכא אמאי יצקה על השהייה כל זמן שלא פירש ויל דהא דפטר ליה כשהושיטו לו מת אחר היינו בשלא הספיק להשליך מת הראשון מעליו לפיכך אינו מוסיף טומאה אבל הכא הוא מוסיף טומאה שבכל שעה הוא מוחזר לפרוש מן הקבר ור"ת מפרש דהכא איירי בשנטמא סמוך לחשיכה דבלא פירש נמי מוסיף לו יום אחד ע"י שהייה ונראה דהיא דנזיר דמפליג בין בחיבורין בין שלא בחיבורין אתי כמ"ד במסכת שמחות ז) (פ"ד) דאפי' באותו יום שנטמא אינו יכול לחזור ולטמא לפי שמוסיף טומאה בחיבורין כדפרי' אבל למאן דאמר דהתם ליטמא באותו יום עצמו דלא תשיב ליה מוספת טומאה כיון שאינו מוסיף ימים לא אתיא: **אי** דשהה בר ברית הוא. הק' ר"ת מה בכך אם הוא בר כרת מ"מ איכא נפקותא טובא דהא קיימא לן (מכות דף כג.) חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן ואם בטל כרת נשאר עליו מיתה ועוד נפקא מינה דמיתה כגון שהיד בשמוש טומאה ושגג בטומאת מקדש:

אפילו

מ) גזיר יז. ע"ש, ב) סנהדרין פג., ג) ליתא בדפו"י, ד) [ע"ל משנטמא וכ"ה בדפו"י], ה) [ועי' משנה למלך ול"מ], ו) [שייך לעיל טז:], ז) ג"ז שייך לעיל טז:, ח) [ע"ש הלכה מ"ח פליגי ר"ש ור' עקיבא ר"ש מחייב ור"ע פוטר אבל דברי הכתחלה ליכא למ"ד ובהדיא קתני התם ברישא היה עומד וקוצר וכו' פירש הרי זה לא יטמא ולא קפליג ר"ע ועי' בהרא"ש בה"ק הלכות טומאה סי' ז'],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לרין וכו' אילימא דקאמרי ליה לא: (ב) באו"ר לה הכי בסמוך: (ג) ד"ה גזיר וכו' טומאה דבל זמן:

גליון הש"ס

גמ' היכי משכחת לה. עיין סנהדרין דף פג ע"א תוס' ד"ה ולא:

מוסף רש"י

בעי שהייה למלקות. דלא ליקי עד דליתבי ביה כדי שיעור השתחויה (גזיר יז.).

לד א מיי' פי"א מהל' שגגות הלכה ד:
לה ב מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הל' כא ופי"א מהל' שגגות סה:
לו ג מיי' פ"ו מהל' מזיקין הלכה ח ט ופ"ה הל' יט) סמג לאוין רנ ועי"ש:
לז ד ה ו מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הלכה כד סמג לאוין דש:
לח ז מיי' שם פ"ד הל' ח סמג לאוין שם:

רבינו חננאל

אדם טמא שתלה עצמו באויר עזרה אם חייב משום טומא מקדש או דלמא כיון דלא נגע לאו. ועלתה בתיקו: ח) וכן בעיא דרבא דבעא להתחייב קרבן ודאי גמירי לה דצריך שהייה אבל מזיד למלקות צריך שהייה או לא: וכן בעיות דרב אשי טימא עצמו במזיד ונעלמה ממנו עכשיו צריך שהייה או לא: וכן נזיר בקבר צריך שהייה למלקות או לא. אלו הבעיות כולן עלו בתיקו. וקיימא לן כל תיקו דאיסורא לחומרא. וכיוצא בנזיר כהן בזמן הזה הנכנס לבית הקברות: **ירושלמי** עד כמה היא השתחויה משום ר' יהושע בן לוי אמרו כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו. משום ר' יוחנן אמרו כדי שאילת שלום תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי. נטמא בעזרה וצריך לצאת ויש שם שני דרכים אחת ארוכה כ' אמה ואחת קצרה עשר אמות. יצא בארוכה חייב שהיה לו לצאת בקצרה. אבל אם יצא בקצרה פטור. אמר רבא ואפי' עקב בצד גדול פטור. והוא דלא שהה כלום אלא מהלך עד שיצא לחוץ: בעא מיניה אביי מרב' בא בארוכה דרך קצרה מהו. כגון שרץ באורכה ויצא כשיעור יציאתו בקצרה מהו. א"ל חייב לא נתנה ארוכה לדחות אצלו. כלומר כולי עלמא חייב בה וזה פטור. ואתקיף לה ר' זירא אי הכי דלא צריכי שיעור אלא לעולם בארוכה חייב בקצרה פטור. הא דתניא טמא ששימש במיתה היכי משכחת לה. אי שהה ושימש בר כרת הוא אי לא שהה היכי שימש.

ח) גירסת רבינו בעיא דתלה קודם בעיא לרין שהייה למלקות יכ"ה בכמה רלשונים וכ"ג מהתוס'.

אפילו נכנס בולו חוץ מחוטמו טהור. ואם נכנס דרך פניו משנכנס רובו טמא אבל במיעוטו לא דר' מושעיא דהכא אית ליה אפי' גבי טומא שנכנס למקדש ביאה במקצת לא שמה ביאה דבפ' כל הפסולין (זבחים דף לב: ושם) [6]פריך לעולא דאמר ביאה במקצת שמה ביאה ועוד דאפי' עולא דאמר שמה ביאה דוקא גבי מקדש כדמפרש התם משום דכתיב בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא מה נגיעה במקצת שמה נגיעה אף ביאה במקצת שמה ביאה אבל גבי בית המנוגע מודה דלא שמה ביאה דלא מצינו שהקיש הכתוב דאי לא תימא הכי תקשה לעולא ממתניתין דמס' ידים (פ"ג מ"ח) ומייתי לה בפ"ב דחולין (דף לג:) המכניס ידיו לבית המנוגע ידיו תמלות דברי ר' עקיבא וחכ"א ידיו שניות ומפרש במסכת חולין דכ"ע ביאה במקצת לא שמה ביאה ובגזירה ידיו אטו גופו קמיפלגי ומיהו כשנכנס רובו הוי טמא דרובו ככולו ותימה דדרך אחוריו נמי כשנכנס רובו יהא טמא מטעם דרובו ככולו ומשנכנס כולו הוי טמא מידי דהוה אכלים שבבית וי"ל דאם כן לא היה מילוק בין דרך ביאה לדרך אחוריו ואמאי כתיב והבא אל הבית דמשמע דרך ביאה וליכא למימר דאיצטריך לומר דהכא טעון כיבוס בגדים כשאהה בכדי אכילת פרס דסברא הוא דאפי' נכנס דרך אחוריו כולו אם שהה כשיעור שהייה דטעון כיבוס בגדים דבכל ענין כתיב [7](והבא אל הבית) והאוכל בבית יכבס בגדיו:

דרך ביאה אסרה תורה. מע"ג דאמר בפ"ק דחולין (דף י: ושם) דיליאה דרך אחוריו שמה יליאה דקאמר כ"ג ביום"כ יוציא דכתיב ביה יליאה ותנן יצא ובא לו דרך כניסתו היינו משום דדרך לצאת כן כתלמיד הנפטר מרבו כדמפרש בפ' הוליאו לו (יומא נג.): **ואין אוכלין שם קדשי קדשים.** אפילו יש נקב לראות [8] שם דרך פתח עזרה דבעינן שיראה פתח עזרה בשעת אכילה דאמר בפ' איזהו מקומן (זבחים ד' נו.)[9]: **ואין שוחטים שם קדשים קלים.**

[9] וה"ה דאין אוכלין דגגים ועליות לא נתקדשו דאמר בפרק כילד צולין (פסחים דף פה: ושם) אלא נקט שחיטה משום דאכילה בעזרה לא שייכא בקדשים קלים: **וטמא** שנכנס דרך גגין **להיכל פטור.** תימה אמאי פטור תיפוק ליה דחייב משום גג דהיכל גופיה שהרי נתקדש דמשמע בסוף פרק כילד צולין (שם) גבי הא דאמר רב דגגין ועליות לא נתקדשו ופריך (שם פו.) מהא דתניא עליית בית קדשי קדשים חמורה מקדשי הקדשים ומשני רב יוסף שאני היכל כו' משמע שנתקדשו עליות ומסתבר דגגין ועליות דין אחד להם וכ"ל דאע"פ שנתקדשו עליות גג לא נתקדש דעלייה גופה לא ידעינן אלא מקרא דדוד והתם לא כתיב אלא עליות וכן מוכח התם בהדיא דקאמר ת"ש וגגו קודש ולא משני מהיכל מותיב איניש כדפירש שם דנקרא לא כתיב גגין: **אבל** חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה. ואע"ג דאמר בפרק בתרא דמכות (דף יג:) דבעינן דומיא דע"ז דאמר רחמנא לא תעביד ואי עביד מיחייב יצא פסח ומילה עשה דגה לא תעביד הוא דלא תפרוש בהגאה מרובה: **אי בת"ח.** מדא הוא דמיחייב אע"פ שהוא מזיד על הפרישה מכל מקום על הכניסה חשבינן ליה שב (ב) מידיעה דאימא יצר אנשיה כדאשכחן בכתובות בפרק נערה (דף נא:): אלא אי אמרת דוקא גמירי היכי משכחת לה אמר אביי מאי קושיא [8]משכחת לה כגון שבא בקצרה והפך בצינורא וכדרב הונא [9]דאמר רב הונא [3]זר שהפך בצינורא חייב מיתה גופא אמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה [3]ה"ד אי דלא הפך [3]לה לא מיעכלי פשיטא ואי דלא הפך בהו נמי מיעכלי מאי קא עביד [3]לא צריכא דאי לא הפך בהו מיעכלי בתרתי שעי והשתא מיעכלי בחד שעתא [7]והא קמ"ל דכל קרובי עבודה עבודה היא א"ר אושעיא בעינא דאימא מילתא ומסתפינא מחבריא [8]הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפילו כולו חוץ מחוטמו טהור דכתיב [1]והבא אל הבית [6]דרך ביאה אסרה תורה ומסתפינא מחבריא אי הכי כולו נמי אמר רבא כולו לא גרע מכלים שבבית דכתיב [2]ולא יטמא כל אשר בבית תניא נמי הכי [3]גגין הללו אין אוכלין שם קדשי קדשים ואין שוחטין שם קדשים קלים [7]וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור שנאמר [3]ואל המקדש לא תבא דרך ביאה אסרה תורה: זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה וכו': היכא קאי דקאמר זו היא התם קאי [7]ה[8]אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש [5]ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה וקאמר זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב ואמרה לו נטמאתי אית ליה דתנא אמר אביי אמר רב הונא חייב שתים חדא אכניסה וחדא אפרישה הוי בה [9]רבה במאי אילימא סמוך לוסתה ובמאן אילימא בתלמיד חכם בשלמא אכניסה ליחייב קסבר יכולני לבעול אלא אפרישה אמאי ליחייב מזיד הוא ואי אמר אביי מאי קושיא [8]משכחת לה כגון שבא בקצרה והפך בצינורא וכדרב הונא [9]דאמר רב הונא [3]זר שהפך בצינורא חייב מיתה גופא אמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה [3]ה"ד אי דלא הפך [3]לה לא מיעכלי פשיטא ואי דלא הפך בהו נמי מיעכלי מאי קא עביד [3]לא צריכא דאי לא הפך בהו מיעכלי בתרתי שעי והשתא מיעכלי בחד שעתא [7]והא קמ"ל דכל קרובי עבודה עבודה היא א"ר אושעיא בעינא דאימא מילתא ומסתפינא מחבריא [8]הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפילו כולו חוץ מחוטמו טהור דכתיב [1]והבא אל הבית [6]דרך ביאה אסרה תורה ומסתפינא מחבריא אי הכי כולו נמי אמר רבא כולו לא גרע מכלים שבבית דכתיב [2]ולא יטמא כל אשר בבית תניא נמי הכי [3]גגין הללו אין אוכלין שם קדשי קדשים ואין שוחטין שם קדשים קלים [7]וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור שנאמר [3]ואל המקדש לא תבא דרך ביאה אסרה תורה: זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה וכו': היכא קאי דקאמר זו היא התם קאי [7]ה[8]אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש [5]ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה וקאמר זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו איתמר אביי אמר משמיה דר' חייא בר רב [7]חייב שתים וכן אמר רבא אמר רב שמואל בר שבא אמר רב הונא חייב שתים חדא אכניסה וחדא אפרישה הוי בה [9]רבה במאי אילימא סמוך לוסתה ובמאן אילימא בתלמיד חכם בשלמא אכניסה ליחייב קסבר יכולני לבעול אלא אפרישה אמאי ליחייב מזיד הוא ואי אמר אביי מאי קושיא [8]משכחת לה כגון שבא בקצרה והפך בצינורא וכדרב הונא [9]דאמר רב הונא [3]זר שהפך בצינורא חייב מיתה גופא אמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה [3]ה"ד אי דלא הפך [3]לה לא מיעכלי פשיטא ואי דלא הפך בהו נמי מיעכלי מאי קא עביד [3]לא צריכא דאי לא הפך בהו מיעכלי בתרתי שעי והשתא מיעכלי בחד שעתא [7]והא קמ"ל דכל קרובי עבודה עבודה היא א"ר אושעיא בעינא דאימא מילתא ומסתפינא מחבריא [8]הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפילו כולו חוץ מחוטמו טהור דכתיב [1]והבא אל הבית [6]דרך ביאה אסרה תורה ומסתפינא מחבריא אי הכי כולו נמי אמר רבא כולו לא גרע מכלים שבבית דכתיב [2]ולא יטמא כל אשר בבית תניא נמי הכי [3]גגין הללו אין אוכלין שם קדשי קדשים ואין שוחטין שם קדשים קלים [7]וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור שנאמר [3]ואל המקדש לא תבא דרך ביאה אסרה תורה: זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה וכו': היכא קאי דקאמר זו היא התם קאי [7]ה[8]אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש [5]ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה וקאמר זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו איתמר אביי אמר משמיה דר' חייא בר רב [7]חייב שתים וכן אמר רבא אמר רב שמואל בר שבא אמר רב הונא חייב שתים חדא אכניסה וחדא אפרישה הוי בה [9]רבה במאי אילימא סמוך לוסתה ובמאן אילימא בתלמיד חכם בשלמא אכניסה ליחייב קסבר יכולני לבעול אלא אפרישה אמאי ליחייב מזיד הוא

כדרב הונא דאמר זר שהפך בצינורא. עבודה היא שמקרב עיכולו ויש כאן עבודה בלא שהייה: **חייב מיתה.** משום והזר הקרב יומת (במדבר יח): **חוץ מחוטמו.** שהוא בולע להלן משאר הגוף: **מכלים שבבית.** שהיו בו מתחלתו ולא קרינא בהו והבא אל הבית ואפ"ה טמאים כדכתיב (ויקרא יד) ופנו את הבית: **גגין הללו.** שבעזרה: **אין אוכלין שם קדשי קדשים.** הנאכלים לפנים מן הקלעים דקסבר גגין ועליות לא נתקדשו[1] אלא הרצפה והאויר עד הגג: **וטמא שנכנס בו'.** אלמא כל היכא דכתב ביאה דרך ביאה בעינן: **היכא קאי דקאמר זו היא.** היכא שהה אין חייבין על עשה שבמקדש דקאמר הכא זו היא מצות עשה שבמקדש כו': **התם קאי.** במסכת הוריות: **אין חייבין.** ב"ד בהוראתם על עשה ועל לא תעשה שבמקדש כלומר על הוראת טומאת מקדש וקדשיו בין שהוא של עשה כגון שטמא בעזרה דהיינו עשה דושלחו[1] בין שהוא של לא תעשה כגון טמא בחוץ דאיכא אזהרת אל המקדש לא תבא (ויקרא יב). והתם[2] מפרש טעמא דאין חייבין משום דאין מביאין פר בהוראה אלא על העלם דבר שנגתו חטאת מקדש קבועה ליחיד אבל טומאת מקדש קרבן עולה ויורד הוא: **ואין מביאין אשם תלוי.** היחידים שבא לידם ספק כרת והלריכן הכתוב אשם תלוי אין מביאין אותו על ספק טומאת מקדש לפי שאינו בא אלא על ספק דבר [3]שנגג ודאי חטאת קבועה והתם [הוריות ח:] יליף לה מקראי: **שבנדה.** להכי נקט נדה משום דמשכחת לה עשה דומיא דטמאת בעזרה בחוצם שהוא מוזהר לצאת כגון שהיה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי: **מביאין אשם תלוי.** היחידים דאין אשם בנבור דנפש כתיב ביה[3]: **וקאמר.** הכא במתניתין: **זהו מצוה עשה.** שבויה התם: **וחייב שתים.** הפורש מן הנדה בקישוי: **אילימא סמוך לוסתה.** שאינו חוטם על כניסתו דהוי ליה לאתוקי מדעתיה שמא תראה בשעת תשמיש ומיהו מזיד לא הוי: **כסבור יכולני לבעול.** ולפרוש קודם שתראה: **אי בתלמיד חכם.** שיודע שהמשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי צריך להמתין עד שיטות [המאבר]: ואי

אי אמרת דוקא גמירי היכי משכחת לה אמר אביי מאי קושיא [8]משכחת לה כגון שבא בקצרה והפך בצינורא וכדרב הונא [9]דאמר רב הונא [3]זר שהפך בצינורא חייב מיתה גופא אמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה [3]ה"ד אי דלא הפך [3]לה לא מיעכלי פשיטא ואי דלא הפך בהו נמי מיעכלי מאי קא עביד [3]לא צריכא דאי לא הפך בהו מיעכלי בתרתי שעי והשתא מיעכלי בחד שעתא [7]והא קמ"ל דכל קרובי עבודה עבודה היא א"ר אושעיא בעינא דאימא מילתא ומסתפינא מחבריא [8]הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפילו כולו חוץ מחוטמו טהור דכתיב [1]והבא אל הבית [6]דרך ביאה אסרה תורה ומסתפינא מחבריא אי הכי כולו נמי אמר רבא כולו לא גרע מכלים שבבית דכתיב [2]ולא יטמא כל אשר בבית תניא נמי הכי [3]גגין הללו אין אוכלין שם קדשי קדשים ואין שוחטין שם קדשים קלים [7]וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור שנאמר [3]ואל המקדש לא תבא דרך ביאה אסרה תורה: זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה וכו': היכא קאי דקאמר זו היא התם קאי [7]ה[8]אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש [5]ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה וקאמר זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו איתמר אביי אמר משמיה דר' חייא בר רב [7]חייב שתים וכן אמר רבא אמר רב שמואל בר שבא אמר רב הונא חייב שתים חדא אכניסה וחדא אפרישה הוי בה [9]רבה במאי אילימא סמוך לוסתה ובמאן אילימא בתלמיד חכם בשלמא אכניסה ליחייב קסבר יכולני לבעול אלא אפרישה אמאי ליחייב מזיד הוא

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פ"ל מהל' בית מקדש הל' ג:
מ ב מיי' שם פ"ט הל' ד
סמג לאוין פט:
מא ג ד מיי' שם ופ"ד שם הל' ג סמג שם:
מב ה מיי' פט"ז מהל' טומאת צרעת הלכה ה
סמג עשין לט:
מג ו מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הלכה ז סמג עשין קסג:
מד ז מיי' פ"ג מהל' בית מקדש הל' יט:
מה ח מיי' פ"י מהל' שגגות הלכה ז ופי"ב שם הלכה ח:
מו ט מיי' פי"ח שם הלכה ה:
מז י מיי' פ"ה מהל' שגגות הלכה ז:

רבינו חננאל

ופריק אביי כגון שבא בקצרה שהוא פטור מכרת ובהליכתו הפך בצינורא. וכדרב הונא דאמר זר שהפך בצינורא חייב מיתה אלמא עבודה היא. פי' צינורא עצי גורא. כגון שהפך בעצי המערכה שהחלבים נתונים בהם וגרם להם להתעכל מהרה. ואשמעינן רב הונא דכל קרובי עבודה עבודה גמורה היא וחייבין עליה: **ירושלמי** שיעור שהייה עשר אמות היך עבידא היה בארוכה עשרין ובקצרה עשר הילך חמש אין יזיל בדא חמש ואין יזיל בדא ט"ו. א"ר יוסי לעולם אינו חייב עד שתהא ארוכה מרובה על קצרה עשר כו': א"ר הושעיא טהור שנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו אפילו נכנס כולו חוץ מחוטמו טהור. שנאמר והבא אל הבית דרך ביאה אסרה תורה. אבל אם נכנס כולו אפילו דרך אחוריו נטמא דלא גרע מכלים דכתיב ולא יטמא כל אשר בבית. תניא נמי הכי בתוספתא החלת סדר טהרות גגין הללו [אין] אוכלין שם קדשי קדשים. ואין שוחטין שם קדשים קלים. וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור לא תבא. ואל המקדש לא תבא. דרך ביאה אסרה תורה: זו היא מצות עשה שבנדה. ואקשינן תנא היכא קאי דקתני זו היא. ופשטינן התם קאי בהוריות פ"ב דקתני אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש כו'. אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה. וזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה. היה משמש עם טהורה

מסורת הש"ס

1) יומא יב., 2) ע"ז נח., 3) ע"ז נח., 4) לה: יעב"ץ, 5) הוריות ח:, 6) פ"א רבא שם וכן הגיה הריעב"ץ, 7) [פסחים פה:], 8) [במדבר ה:], 9) [הוריות ח:], 10) שבגגת ועלו. יעב"ץ, 11) [ויקרא ה:], 12) רש"א מ"ז, 13) [וע"ע תוס' יומא נב: ד"ה יצא],

תורה אור השלם

1. וְהִבָּא אֶל הַבַּיִת כָּל יְמֵי הִסָּגֵיר אֹתוֹ יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יד מו
2. וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפִנּוּ אֶת הַבַּיִת בְּטֶרֶם יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בַּבָּיִת וְאַחַר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת הַבָּיִת:
ויקרא יד לו
3. וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדְמֵי טָהֳרָהּ בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ:
ויקרא יב ד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואין וכו' לראות דרך שם פתח כל"ל: (ב) ד"ה אי וכו' שב מידיעתו. ר"ב ע"ל בדף כו ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' דרך ביאה אסרה תורה. עיין זבחים דף פב ע"ב תוס' ד"ה אם: תוס' ד"ה אע' וכו' עדיף לעולא. שם איתא רב הוסעיא ועיין עירובין דף סח ע"א תוס' ד"ה אמר: ד"ה ואין שוחטין וכו' וה"ה דאין אוכלין. עיין תוס' הרסב"א פי' לד:

מוסף רש"י

בצינורא. כמולג (יומא יב.). חייב מיתה. משום והזר הקרב יומת (שם).

רבינו חננאל (המשך)

ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב. שיציאתו הנייה לו כביאתו. אתמר אביי אמר משמיה דחייא בר רב חייב שתים אחת על הכניסה ואחת על הפרישה. וכן אמר רבא כו'. ואקשינן במאי אי בסמוך לוסתה ובת"ח חדא הוא דמיחייב דהוה ליה למפרש עונה סמוך לוסתה כדאמור רבנן ולא (שימש) [שמע] מאי סבר יכול אני לבעול ובשגגה באת לידי. אבל אפרישה לא מיחייב דהא תלמיד הוא וידע וכיון דידע דכל דפריש מיד חייב מזיד הוא ולאו בר קרבן

ואי בעם הארץ [א]אידי ואידי אכל שתי זיתי חלב בהעלם אחד הוא ואלא בשאין סמוך לוסתה ובמאן אילימא בתלמיד חכם ולא חדא לא מיחייב [ב]אכניסה אנוס [ג]אפרישה מזיד אי בעם הארץ חדא הוא דמיחייב אפרישה הדר אמר רבא לעולם בסמוך לוסתה ובתלמיד חכם [ד]ותלמיד חכם לזו ואין תלמיד חכם לזו אמר רבא ותרוייהו תנינהו כניסה תנינא פרישה תנינא פרישה תנינא [ה]דקתני היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב כניסה תנינא [ו]נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן מאי לאו [ז]בסמוך לוסתה ואכניסה א"ל רב אדא בר מתנא לרבא לעולם אימא לך בשלא סמוך לוסתה ואפרישה וכי תימא פרישה למה לי הא תנא ליה הא איצטריך לאשמועינן [ח]נמצא על שלה טמאים בספק ופטורין מן הקרבן ואיידי דבעי מיתנא נמצא על שלה תנא נמי נמצא על שלו אמר ליה רבינא לרב אדא מי מצית לאוקמה לההיא בשלא סמוך לוסתה ואפרישה והא נמצא קתני ונמצא לבתר הכי משמע ואי אפרישה מעיקרא כי פריש ליה מעיקרא הויא ליה ידיעה א"ל רבא ציית מאי דקאמר רבך היכי [ט]מצית דתניא עלה זו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה ואם איתא מצות לא תעשה היא אמר ליה אי תניתא חסר ותני הכי זו היא מצות לא תעשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב זו היא מצות עשה שבנדה כו' אמר מר פירש מיד חייב היכי עביד אמר רב הונא משמיה [י]דרבא [יא]נועץ עשר צפרניו בקרקע עד שימות [יב]וטוביה אמר רבא זאת אומרת [יג]המשמש מת בעריות פטור דאי סלקא דעתך חייב הכא מאי טעמא פטור משום דאנוס הוא אי אנוס הוא כי פירש מיד נמי ניפטר אנוס הוא אמר ליה אביי לעולם אימא לך המשמש מת בעריות חייב והכא מאי טעמא פטור משום דאנוס הוא והא דאמרת כי פריש מיד אמאי חייב שהיה לו לפרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה אמר ליה רבה בר חנן לאביי אם כן מצינו ארוכה וקצרה בנדה

ואנן

ואי בעם הארץ אידי ואידי אכל שתי זיתי חלב בהעלם אחד הוא. משמע הכא דאע"פ שנודע לו בינתים שבא על הנדה כיון שלא נודע לו שנתחייב חטאת שסבור להיות אנוס משכינן ליה בהעלם אחד וכן פירש בקונטרס וא"ת דאמר בפ' כלל גדול (שבת דף עא. וש"ס) בעי מייניה ר' ירמיה מר' זירא קלר וטחן כחלי גרוגרת בשגגת שבת וזרון מלאכה ומזר וקלר כחלי גרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכה מהו שיצטרפו א"ל חלוקים הן לחטאות ולא מיצטרפי פירוש שאם היה בכל פעם כגרוגרת היה חייב שתי חטאות אע"פ שלא היתה ידיעת איסור בינתיים וי"ל דרבא לטעמייה דסבירא ליה התם[כ] דאינו חייב אלא אחת אי נמי התם חשיב ליה ידיעה כיון שנודע לו כל מה שהיה ספק בחותה שעה:

לעולם אימא לך שלא בסמוך לוסתה ואפרישה. והולא הדין דה"מ למימר בסמוך לוסתה ואפרישה: **והא נמצא** קתני. תימה דעדיפא מייניה הוה מני למיפרך מהא דקתני ספק ונמצא על שלה טמאים מספק ופטורין מן הקרבן ואמאי פטור כיון דאמרה נטמאתי:

המשמש מת בעריות **פטור.** והא דתנן בפרק ג' (דף יד.) נמצא על שלה כשיעור וסתה חייבין בקרבן ומפרש בגמרא משל לשמש ועד זה נכנס וזה יולא וצריך לאוקומה דפירש בקישו דאי בפירש מת אין זה שיעור וסתה: **דאי** ס"ד חייב כו'. כל מה שמדקדק רבא מן המשנה יכול לדקדק מן הפסוק דנפקא לן בשמעת' אזהרה לשמשם עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ומדכתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב וגו' אמר רב תקרב האי לא תקרב לא תפרוש נמי הוא כדכתיב האומרים קרב אליך אל תגש בי כי קדשתיך פי' הרגישה שנטמאת והדיעה אותך לא תקרב עצמך אליך מיד וחגלה ערותה אלא נערץ צפרנין בקרקע עד שימות האבר ויסור קשויו ואח"כ תפרוש. ואמר ליה תני במתניתין ווו היא מצות לא תעשה ועשה שבנדה שחייבים עליה. היה משמש עם הטהורה ואמר לו נטמאתי כו'. אמר רבא זאת אומרת משמש מת בעריות פטור. פי' אם ישמש אדם באבר מת כלומר בלא קישוי בעריות פטור דאין מפרישתו כשהוא אבר מת מן הנדה. אבל אמר לעולם משמש מת בעריות חייב. והכא היינו טעמא דפטור משום דאנוס הוא. ואמאי כי פריש מיד חייב דהוה ליה למפרש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה. אמר ליה רבא בר בר חנן אי הכי מצאנו ארוכה וקצרה בנדה

היינו הנאה מועטת פטור דלא נטעי למימר משמש מת בעריות פטור מדשבקינן להאי ליטנא דתנן גבי מקדש ומשני דלהכי שבקינן משום דלא מיתני שפיר כיון דארוכה דהתם קצרה דהכא וכי תימא דליתני ליפכא בקצרה חייב בארוכה פטור כיון דלא מצי למיתני כי התם שבקינן לההוא ליטנא לגמרי ועוד שאם כן לא היה שונה טעם הפטור והחיוב דאדרבה ארוכה משמע טפי חיוב וקצרה פטור: אלמא

דמשמע הא פירש בארבר מת פטור שמעינן מינה שהמשמש בעריות בארבר מת פטור: **דאי סלקא דעתך.** בעלמא חייב הכא מאי טעמא פטור: **משום דאנוס הוא.** אלין לו עוד מה לעשות: **כי פירש מיד נמי ליפטר.** הואיל (ג) ואין אלוק פטור לארבר מת [ד]ומשמש בקושי: **מצינו ארוכה וקצרה.** חילוק בין קצרה וארוכה שאם האריך ושהה פטור ואם פירש בקצרה כלומר מיד להוי) חייב:

ואנן

ואי בעם הארץ. שהוא שוגג על שתיהן: **אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד הוא.** שלא נודע לו בין זה לזה ואינו חייב אלא אחת אף זה לא נודע לו בין כניסה לפרישה שחטא שכשאמרה לו נטמאתי אינו יודע שנתחייב על הכניסה כסבור אנוס אני עליה שהרי לא למד שמוחזרין ישראל לפרוש מן נשותיהן סמוך לוסתן (ה) ואין זה אונס אלא שוגג ואיכון דלא למד נמצא שלא ידע בין כניסה לפרישה שחטא והוה ליה כא על נדה שתי בעילות בהעלם אחד: **אלא בשלא סמוך לוסתה.** זה אנוס על הכניסה הוא שלא היה לו לעלות בדעתו: **ואי בתלמיד חכם ולא חדא לא מיחייב.** דאכניסה אנוס ואפרישה מזיד: **ואי בעם הארץ חדא הוא דמיחייב אפרישה.** דאומר מותר אכל אכניסה אנוס: **ובתלמיד חכם לזו.** כלומר יודע ישראל מוחזרין לפרוש מנשותיהן סמוך לוסתן כדאמר לקמן מוהזרתם ואין: (ב) ד"ה ל"ל כו' הכי זו היא כו' אם אמה: (ג) ד"ה כי וכו' הואיל דבעלמא אין אנוס:

מוסף רש"י

נמצא על שלו. במסכת נדה בפרק כל היד (יד.) דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים, שני עדים לקנח אחד לו ואחד לה, נמצא על שלו ודאי בשעת תשמיש היה וכועל נדה בשוגג הוה וחייבים שתי חטאות (כריתות יז.) ואפילו לאחר זמן שאם לאחר בעילה זמן אריך קודם קינוח ביטוא שהיה דם בשעת תשמיש (נדה יד.). טמאין. שביסס טומאת שבעה, כדין בועל נדה, כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו (שם).

רבינו חננאל

ואי עם הארץ הכניסה ופרישה בהעלם אחד ולאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד דמי. וקיימא לן דאינו חייב אלא אחד. ואמרינן אף בשלא סמוך לוסתה. ובמאן אמרו הני דחייב שתים אי ת"ח אפילו אחת אינו חייב. מאי טעמא אכניסה אנוס הוא וקיימא לן דכל אנוס פטור הוא דמאי הוה ליה למיעבד וכי לא ישמש מטתו לעולם הלכך פטור הוא. אפרישה מזיד הוא. ומזיד לאו בר קרבן הוא ואי עם הארץ אפרישה מחייב אכניסה פטור דאנוס הוא. והדר רבא ופריק בסמוך לוסתה ובת"ח דידע דצריך למיפרש מאשתו סמוך לוסתה. ואינו ת"ח דידע כי הפורש חייב שיציאתו הנייה לו כביאתו. אכניסה מיחייב דהוה ליה למיפרש ענוה סמוך לוסתה כו' כדאמרן. אפרישה נמי מיחייב דהא לא ידע שהפרישה מיד אסורה ובשתיהן שוגג הוא לפיכך חייב שתים: אמר רבא שתיהן שנינו חיובן במשנתנו. פרישה דתנן ופירש מיד חייב כו'. כניסה דתנן בתרא בתמסכת נדה פ"ב נמצא על שלו טמאין וחייבין

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אכל וכו' לוסתן כדאמר לקמן מוהזרתם ואין: (ב) ד"ה ל"ל כו' הכי זו היא כו' אם אמה: (ג) ד"ה כי וכו' הואיל דבעלמא אין אנוס:

מסורת הש"ס

(א) ופפריסה מזיד ומי כל"ל. רש"ל, ב) [לעיל יד:], ג) נדה יד. [כריתות ח:], ד) כדפו"י הגי' [פיה, ה) [ל"ל דלכן], ו) גירסת הערוך וטיב ופי' אם האכר כן, ז) יבמות נה: [סנהדרין נה.], ח) [נדה יד:], ט) כדפו"י הגירסי' ממשמש, י) בפ"ש: הוי, כ) [דף ע:].

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"ה מהל' שגגות הלכה ז:
מט ב מיי' שם הל' ו:
נ ג מיי' שם הל' ז:
נא ד ה ו מיי' שם הל' ו:
נב ז מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הלכה יא סמג לאוין קיא ועשין רמג טוש"ע י"ד סי' קפה סעיף ד:
נג ח מיי' שם פ"ח הל' יא סמג לאוין כ טור אה"ע סי' כ:

רבינו חננאל (המשך)

בקרבן. פי' איש ששימש עם אשתו ונתקנח הוא בסמרטוט והיא נתקנחה בסמרטוט אחר והן נקראים עדים ואם נמצא דם על העד שלו ודאי עם נדה שימש. והן טמאין וחייבין קרבן כי בשגגה באת לידו. ואמרינן מאי לאו בסמוך לוסתה ואכניסה דאי לא בסמוך לוסתה אמאי חייב אנוס הוא אלא לאו בסמוך לוסתה ואכניסה. ואחי למידחי האי דקדוקא דרבא ולאוקמא אפרישה ושלא בשעת ווסתה. ולא מתוקמא אפרישה מדקתני נמצא ונמצא השתא משמע. ואי אפרישה הוא הויא להו ידיעה מקמי הכי בעידנא דתשמיש. (ודחי) אי הכי עשה ולא תעשה הוא. והאי דקתני זו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה זו היא מצות עשה ולא תעשה הוה ליה למיתנא (ו) פי' עשה כדחזקיה דאמר ותהי נדתה עליו נדתה תהא עליו. מיכן אזהרה למשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי שלא יפרוש. לא תעשה שנאמר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב וגו' אמר רב תקרב האי לא תקרב לא תפרוש נמי הוא כדכתיב האומרים קרב אליך אל תגש בי כי קדשתיך פי' הרגישה שנטמאת והדיעה אותך לא תקרב עצמך אליך מיד וחגלה ערותה אלא נערץ צפרנין בקרקע עד שימות האבר ויסור קשויו ואח"כ תפרוש. ואמר ליה תני במתניתין ווו היא מצות לא תעשה ועשה שבנדה שחייבים עליה. היה משמש עם הטהורה ואמר לו נטמאתי כו'. אמר רבא זאת אומרת משמש מת בעריות פטור. פי' אם ישמש אדם באבר מת כלומר בלא קישוי בעריות פטור דאין מפרישתו כשהוא אבר מת מן הנדה. אבל אמר לעולם משמש מת בעריות חייב. והכא היינו טעמא דפטור משום דאנוס הוא. ואמאי כי פריש מיד חייב דהוה ליה למפרש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה. אמר ליה רבא בר בר חנן אי הכי מצאנו ארוכה וקצרה בנדה

(ו) עי' רשב"ם.